

מתניתין: ב-כז

תלמוד לומר: "קרבנו" — בקרבנו הוא יוצא, ואינו יוצא בקרבנו של אביו.

יכול לא יצא בקרבן אביו בבהמה שהפריש אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה, שהרי אין מגלה נזירותו על בהמה שהפריש אביו לנזירותו.

אבל יוצא במעות שהפריש אביו לקניית קרבנותיו, ואפילו מן הקלה על החמורה או מן החמורה על הקלה, שהרי אדם מגלה נזירותו על מעות שהפריש אביו, בזמן שהן פתומים, שלא פירש אביו באיזה מעות יקנה כל קרבן מקרבנות הנזיר, ולא בזמן שהן מפורשין?

תלמוד לומר: "קרבנו" — בקרבנו הוא יוצא, ואין יוצא בקרבן אביו.

יכול לא יצא אפילו במעות שהפריש אביו אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה, אבל יוצא בקרבן שהפריש הוא עצמו לעצמו, אפילו מן החמורה על הקלה או מן הקלה על החמורה?

המפריש חטאתו ומת — לא יביאנו בנו תחתיו, לא עבור אביו, משום שאין כפרה למתים, ולא עבור עצמו⁽⁸⁰⁾.

לא יביאנו מחטא אל חטא, ואפילו הפריש על חלב שאכל אמש — לא יביאנה על חלב שאכל היום, שנאמר: [ויקרא ד'] "קרבנו על חטאתו" — עד שיהא קרבנו לשם חטאתו.

גמרא:

מנא הני מילי?

דתנו רבנן: "קרבנו" — בקרבנו הוא יוצא, ואינו יוצא בקרבן אביו.

יכול לא יצא בקרבן אביו בבהמה שהפריש אביו מן [על] עבירה הקלה על החמורה [שהוא התחייב בה], או מן החמורה של אביו על הקלה שלו, אבל יוצא בקרבן שהפריש אביו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה?

והרמב"ם בפירושו המשנה כאן כתב, שהתנא לא היה צריך להשמיע, שאינה באה על חטא אביו, שהרי זה דבר פשוט הוא, שהיא הולכת למיתה, אלא בא להשמיענו, שאינה באה על חטא בנו. וכעין זה כתב השיטמ"ק בנוזיר. וכונתם מבוארת, שיסוד הדין, דחטאת שמתו בעליה למיתה, הוא מפני שאין כפרה לאחר מיתה, ומכיון שאינה עומדת עוד להקרבה, דינה למיתה, וכמו שפירש רש"י במעילה [י ב], ולכן עדיין היינו סבורים, שיכול הבן להתכפר בה, וממילא לא יהיה בה דין מיתה, שהרי עומדת היא להקרבה. ובהערה הבאה יבואר אי"ה עוד מזה.

שאינ המצורע נטהר, עד שיביא אשם מצורע, וכן מבואר בדברי הרמב"ם [שגגות ג יא], "כל אשמות שבתורה מעכבין את הכפרה, חוץ מאשם נזיר", וכתב האור שמח, שמקור דבריו הוא מסוגיתנו. אלא שבהלכות מחוסרי כפרה [א ה] כתב, שאין האשם מעכב. והאריך בזה הר"י קורקוס בהלכות מחוסרי כפרה שם.

80. הקשו התוס' בנוזיר [כז ב], הרי הלכה למשה מסיני היא, על חטאת שמתו בעליה, שדינה למיתה, ואם כן, לשם מה הוצרך התנא להשמיענו, שאינה באה לצורך בנו, והניחו בקושיא.

תלמוד לומר: "קרבנו על חטאתו" — עד שיהא לשם חטאת⁽⁸¹⁾.

לעצמו אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה, שכן אם הפריש בהמה על החלב והביאה על הרב, על הרם והביאה על החלב — שהרי לא מעל ולא כיפר⁽⁸²⁾,

יכול לא יצא בקרבן עצמו בכחמה שהפריש

ואפילו על חטא שהוא משם אחר, ואין זה נחשב לשינוי קודש, הואיל ומעתה עומדת חטאת זו לכפר על חטא הבן.

ובחידושי הגר"ח ביאר עיקר סברת הרמב"ם בזה, שבאמת יש ביד האדם לעקור את הקרבן ממה שהופרש עליו, שיהיה מכפר על דבר אחר, וכשהביא קרבן חלב, על חלב אחר, או על הרם, נקבע בקרבן, שמעתה הוא מכפר על הרם, ומכל מקום נפסל הוא משום שינוי קודש, שבזה ששינה ממה שהיה עומד הקרבן אליו, בשעת ההפרשה, נפסל הקרבן, כשאר חטאות שנפסלו כשחישב בעבודות שלהם, שלא לשמן. ובוזה מתבאר מה שחילק הרמב"ם בין חלב וחלב, לחלב ודם, שאמנם נקבע בעצם שם הקרבן, אם הוא חטאת חלב או חטאת דם. אבל אין נקבע בו, אם הוא חטאת חלב זה או חטאת חלב אחר, וכולם שם חטאת חלב עליהם, ועל כן, חטאת שהופרשה לחלב, שנקרא שם חטאת חלב עליה, אם הביאה לשם דם, נפסלה משום שינוי קודש, שהרי הביא חטאת חלב, לשם חטאת דם, ודינו כמביא חטאת לשם עולה, שהיא פסולה, מה שאין כן בחטאת חלב זה, שהביאה על חלב אחר, אין זה נחשב שינוי קודש, הואיל ושניהם תחת שם אחד הם, ונתכפר בזה עון חלב שהביאה עליו, הואיל ובידו לעקור את כפרת הקרבן, וכנ"ל. ועיי"ש שיישב דברי הגמרא בשבועות [יא], שמשמע שם, שמותר לשנות לכתחילה מחלב לחלב.

82. העיר הערוך לנר, שמכאן יש משמעות כדעת הרמב"ם הנ"ל, שדוקא בחלב ודם, לא כיפר, מה שאין כן בחלב וחלב.

81. הרמב"ם [שגגות ג ג] כתב, שאם הפריש חטאת לשם חלב שאכל אתמול, לא יביאנו על חלב שאכל היום, ואם הביא, כיפר. אבל אם הפרישו על חלב, והביאו לשם דם, לא כיפר, כן היא גירסת הר"י קורקוס והכסף משנה. וכתב הר"י קורקוס, שהרמב"ם הוכיח כן מברייתא זו, שהרי למדנו בסיפא, שקרבן שהופרש לשם חטא זה, אינו יכול להביאו על חטא אחר, ואם כן, לשם מה הוצרכנו לדרוש ברישא, מן הפסוק, שקרבן שהפרישו אביו על חטאו, אין בנו יכול להביאו על חטא עצמו, אלא על כרחך, שבסיפא מיעטנו, שאינו יכול להביא מחלב על דם, אף על פי ששניהם עבירות קלות. אבל מחלב זה על חלב אחר, יכול לשנות, וברישא השמיענו, שאפילו הפרישו אביו על חלב, אין בנו יכול להביאו על חלב של עצמו. ומה שלמדנו במשנתנו, שאינו יכול להביאו מחלב זה על חלב אחר, זהו מדרבנן, ולכן אם הביא, כיפר.

והערוך לנר כתב לרחות ראייה זו, שאילו לא היה לימוד נוסף על קרבן אביו, שאין בנו יכול להביאו על חטא עצמו, לא היינו דורשים מ"קרבנו על חטאתו", שאינו יכול לשנות קרבן של עצמו, מחטא זה לחטא אחר, ורק לאחר שלמדנו על קרבן אביו, נותר הפסוק לדרשה, שאין לשנות כלל מחטא לחטא, אפילו כששניהם משם אחד של איסור. וכעין זה כתב הלחם משנה.

ובעיקר קושית הר"י קורקוס, כתב בחידושי רבינו פרץ הכהן [נזיר שם], שמאחר והבן עומד הוא תחת אביו לענין כמה דינים, לכן היינו סבורים, שמכיון שמת האב, והוריש חטאת זו לבנו, יכול הבן להתכפר בו על חטא של עצמו,

וכפי שיבואר להלן.

אבל יוצא במעות שהפריש לעצמו מן הקלה על הקלה ומן החמורה על החמורה או מן החמורה על הקלה ומן הקלה על החמורה, שכן אם הפריש לעצמו מעות על החלב והביאן על הדם, על הדם והביאן על החלב – שהרי מעל וכיפר?

תלמוד לומר: "קרבנו על חטאתו" – עד שיהא קרבנו לשם חטאו.

מאי "לא מעל ולא כיפר"?

תרגמא רב שמואל בר שימי קמיה דרב פפא, הכי קאמר: כיון דלא מצי מעיל להוציאו לחולין שהרי קרבן אינו יוצא לחולין גם אם נהנים ממנו, כפורי נמי לא מכפר, שאינו יכול לשנות קדושתה. הואיל וכך בקדושתה קאי ולא מצי משני.

אבל מעות, כיון דאי משני מעיל, ומייתי קרבן מעילה⁽⁸³⁾, אימא בתחלה נמי מייתי, שיכול לשנות מקדושה לקדושה⁽⁸⁴⁾.

קא משמע לן קרא ד"קרבנו על חטאתו" דלא

על חלב, והביאה על דם, לא כיפר, לפיכך לא מעל, הפריש מעות לחטאת חלב, וקנה בהם חטאת לדם, כיפר, לפיכך מעל וכו', וצריך ביאר.

וביאר בחידושי ר"ז הלוי, שבאמת ישנם במעילה שני נידונים, נידון חיוב תשלומי מעילה ונידון ההוצאה לחולין, ובמקומות אחרים מצאנו שהם יכולים להתחלק זה מזה, שהרי כשנשתמש בבהמה שיש עליה קדושת הגוף, נתחייב במעילה, אף על פי שלא יצאה לחולין, וכמו שלמדנו לעיל בגמרא, וכמו כן כשנשתמש במעות הקדש, במזיד, שידע שזה הקדש, נתחייב בתשלומי קרן להקדש, אף על פי שאינו יוצא לחולין בזה, ומעתה, דברי הגמרא והרמב"ם באמת משלימים זה את זה, שדברי הגמרא נאמרו לענין ההוצאה לחולין, ובוה למדנו, שהכפרה תלויה בהוצאה לחולין, וכל זמן שלא יצאו המעות לחולין, ועדיין הם בקדושתם הראשונה, אי אפשר שיהיה מתכפר בהם על הדם, הואיל והופרשו על החלב, ואילו דברי הרמב"ם נאמרו לענין חיוב תשלומי מעילה, ובוה חידש לנו הרמב"ם, שאינו מתחייב במעילה אלא אם כן כיפר [על ידי שיצאו המעות תחילה לחולין, ושוב חל עליהם קדושת חטאת

83. הרש"ש הקשה, שהרי חיוב מעילה ישנו גם בבהמה, אף על פי שאינה יוצאת בזה לחולין. ויעויין בלשון הראב"ד [ויקרא חובה פרשה ו ה] שנראה שהרגיש בזה. ועיין בעהרה הבאה, ולפי המבואר בדברי הגרי"ז שם, אפשר ליישב קושיא זו.

84. רש"י מפרש, שהנידון כאן הוא, להתיר לשנות לכתחילה במעות, מחלב לדם, שכמו שמצאנו במעות, שאם שינה אותם מה שהיו עומדים לו, עלה הדבר בידו, כמו כן היינו סבורים, שיהיה מותר לעשות גם לכתחילה. אולם הראב"ד בתורת כהנים שם כתב, שהנידון הוא, לענין אדם ששינה במעות, מחלב לדם [שלקח בהמה עבור חטאת דם, ממעות שהופרשו לחטאת חלב], שבוה יצאו באמת המעות לחולין, והשמיענו התנא, שאינו יכול ליקח בהמה לחטאת דם, במעות חולין אלו, הואיל וקודם שיצאו לחולין, היו עומדים לחטאת חלב.

ולמדנו בגמרא, שדין הכפרה כאן, תלוי בדין המעילה, שאם מעל, כיפר, ואם לא מעל, לא כיפר. אולם הרמב"ם [מעילה ד ה] היפך הדבר, שתלה המעילה בכפרה, וכתב, "המפריש חטאת

מצי לשנות מקדושה לקדושה אפילו מעות..

מהמעות עשירית האיפה.

מתניתין:

מביאין מהקדש כשבה ממעות שהפריש אדם לקנות מהם כשבה לחטאתו, יכול הוא לשנותם ולקנות מהם שעירה לחטאתו.

וכן להיפך, מהקדש שעירה יכול לקנות כשבה, ששניהם ראויין לקרבן חטאת.

ומהקדש כשבה ושעירה, אם הפריש מעות לצורך כשבה או שעירה יכול לשנותן ולהביא מהמעות תורין ובני יונה לחטאתו, כדמפרש לקמן.

ומהקדש תורין ובני יונה יכול להביא עשירית האיפה סולת למנחת חטאת.

כיצד? אדם שחייב בקרבן עולה ויורד והפריש מעות לכשבה או לשעירה בעודו עשיר והעני, שנעשה עני לפני שהספיק לקנותם — יביא מהמעות הללו עוף, תורין או בני יונה, והעודף מהמעות יוצא לחולין⁽⁸⁵⁾. ואם העני, שנעשה עני ביותר, יביא

הפריש מעות לעשירית האיפה בעודו עני ביותר, והעשיר — יביא עוף! יוסיף כסף ויקנה תורין או בני יונה. ואם העשיר יותר יוסיף כסף ויביא כשבה או שעירה.

גמרא:

והוינן בה: מנא הני מילי?

דתנו רבנן: נאמר בפרשת קרבן עולה ויורד, לגבי עשיר המביא כשבה או שעירה לחטאתו "וכפר עליו הכהן מחטאתו". וכן לגבי עני המביא עוף נאמר "וכפר עליו הכהן מחטאתו". ובעני ביותר המביא עשירית האיפה נאמר "וכפר עליו הכהן על חטאתו".

מה תלמוד לומר "מחטאתו" ו"על חטאתו"? ללמד הוא בא. שמנין אתה אומר שמביאין מהקדש כשבה — שעירה, ומהקדש שעירה — כשבה, ומהקדש כשבה ושעירה — תורים ובני יונה, ומהקדש תורים ובני יונה — עשירית האיפה.

בהמשך דברי הרמב"ם שם, שאם הוציא המעות [שהופרשו לחלב, על הדם] במזיד, אינו חייב במעילה, והוא גם כן מן הטעם הנ"ל, שהרי כשמועל במזיד, לעולם אין המעות יוצאים לחולין, ואם כן נמצא שלא כיפר, וכיון שלא כיפר, אינו מתחייב במעילה, הואיל והוא שינוי מקודש לקודש. וכעיקר דבריו כתב האור שמח.

85. יש לעיין, האם יכול הוא להביא מדמים אלו, גם את העולת העוף, או שאינו מביא מהם, אלא חטאת העוף, הואיל ושניהם שם אחד.

דס], ואין מחייבים אותו על עצם ההשתמשות בדבר של הקדש, לצורך אחר.

וטעם הדבר הוא, על פי מה שלמדנו במעילה [יט, לדעת רבי שמעון], שאדם ששינה במעות הקדש, לצורך הקדש אחר [שנטל מעות הקדש, ולקח בהם בהמה לחטאתו], אינו מתחייב מיד בשעת הלקיחה [כמו אם היה מוציאם לשאר צרכי חולין שלו], אלא בשעת כפרה, שנזרק דם הקרבן עליו והורצה לו, ועל כן, גם בנידון שלנו, אם הקריב חטאת חלב, על הדם, אינו מתחייב בחיוב מעילה, הואיל ולא כיפר. וכן מבואר

ומנין אנו לומדין את כל הדינים האלה?
לכן נאמר "מחטאתו", דמשמע מקצת מחטאתו! דהיינו, שאם הפריש מעות לכשבה או לשעירה והעני יכול להביא ממקצת הדמים הללו — עוף. וכן בעוף נאמר "מחטאתו" שאם הפריש מעות לעוף והעני ביותר יכול להביא ממקצת הדמים — עשירית האיפה.

ובעשירית האיפה נאמר **"על חטאתו"**, דמשמע שאם העשיר יוסיף על המעות הללו שהפריש לעשירית האיפה ויביא עוף, או אם העשיר יותר יוסיף ויביא כשבה או שעירה. ומבארין: **ואיצטריך למכתב "מחטאתו"**

כיצד? הפריש מעות לכשבה או לשעירה והעני יביא עוף⁽⁸⁶⁾. העני ביותר יביא עשירית האיפה.

או הפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר יביא עוף. העשיר ביותר יביא כשבה או שעירה.

או הפריש כשבה או שעירה ונסתאבו, שנפל בהם מום, ובניתיים נעשה עני, הרי כשפודה אותם, **אם רצה יביא בדמיהן עוף⁽⁸⁷⁾.**

אבל, אם הפריש עוף ונסתאב — לא יביא בדמיו עשירית האיפה, אפילו אם נעשה עני ביותר. לפי שאין לעוף פדיון! שלא נאמר פדיון אלא בבהמה.

כשבה, זהו כדי שלא ירבה עליו ההוצאה, ומעתה, אילו נסבור, שבאופן זה, שאר הדמים הולכים לנדבה, נמצא שלא הרויח כלום בזה שמביא תורים ובני יונה, ושוב יהיה דינו להביא כשבה ושעירה בדוקא, ועל כרחך, ששאר המעות מתחללים הם על התורים, ויוצאים לחולין, ואם כן הרויח לעצמו את מותר הדמים. אולם העולת שלמה דקדק מלשון רבינו גרשום, שמעמיד משנתנו, כגון שהפריש מקצת מעות לכשבה ושעירה, ועדיין לא היה לו כל המעות לזה, ועל זה אמר התנא, שיכול הוא להביא בדמים אלו, עוף, וירויח בזה, שלא יצטרך להוסיף על הדמים, עד שיגיעו לכדי בהמה. אבל כאשר הדמים שהפריש מקודם, יתירים הם על דמי עוף, אינם יוצאים לחולין.

87. השיטמ"ק [יג] העיר על שינוי הלשון בברייתא, שברישא נאמר "יביא בדמיה עוף", ובסיפא נאמר, "אם רצה וכו'", וביאר, שברישא, שעדיין לא לקח בהמה, אם כן לכתחילה עליו להביא עוף, ולא בהמה, מאחר

ויעויין לקמן [כח], לענין עני שהפריש מעות לחטאת ועולת העוף שלו, שאם קבע איזה מעות לעולה ואיזה לחטאת, ואחר כך העשיר, והרי הוא מחוייב בחטאת בהמה, אזי אינו יכול להביאה מדמי עולתו, אלא מדמי חטאתו, ולכאורה הוא הדין בנידון שלנו.

86. שיטת רש"י, ששאר הדמים שהפריש לכשבה או שעירה, נעשים חולין. וכן כתב הרמב"ם [שגגות י ט"ז]. ומבואר מלשונו, שהגדר בזה הוא, שכל דמי הכשבה מתחללים על העוף. ויעויין חזון איש (נגעים יג יג). והרמב"ם הוסיף שם, שכן הוא הדין, לענין מה שלמדנו ברישא, שאפשר לשנות מהקדש כשבה, לשעירה, שאם יש מותר בדמים, הרי הם מתחללים על השעירה. אבל רבינו גרשום כתב, שהנותר בדמים, הרי הוא לנדבה, כדין מותר חטאות. ועיין שיטמ"ק [טז].

וכתב השיטמ"ק [כד] לבאר סברת רש"י, שכל מה שהקילה התורה על העני, שיכול להביא תורים ובני יונה, ואינו מחוייב להביא

האיפה!

ומאי טעמא כתיב "על הטאתו" גבי עשירית האיפה ולא גבי עוף?

דאי כתיב "על הטאתו" גבי עוף הוה אמינא דוקא כי מפריש מעות לקינו והעשיר, הוא המוסף עליהן מעות ומייתי כשבה או שעירה, דתרווייהו מיני דמים נינהו. אבל הפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר אימא אי לא העשיר טובא שעדיין עני הוא אלא שכבר אינו עני ביותר נייתי עוף ממעות אחרים. ואם העשיר טובא נייתי כשבה או שעירה ממעות אחרים. והלין מעות דאפריש יפלו לנדבה.

אהכי כתיב קרא בעשירות, גבי כשבה או שעירה, ובדלות גבי עוף, "מחטאתו" "מחטאתו", וגבי דלי דלות בעשירית האיפה כתיב "על הטאתו" — למדרש בדאמרינן. שגם ממעות של עוף יביא עשירית האיפה כשהעני, וממעות של עשירית האיפה יכול להביא עופות ובהמה כשהעשיר.

גבי כשבה או שעירה, ואיצטריך למכתב נמי גבי עוף. דאי כתיב קרא גבי הקדש כשבה או שעירה, הוה אמינא דוקא אם הפריש מעות לכשבה יכול לחללם על עוף. דאמרינן דבי מיעני, מהלין מעות נחלינן [יחללם] על עוף, דנייתי עוף משום דכשבה ועוף תרווייהו מיני דמים נינהו, ששניהם קרבנות דמים הם, שזורקים מדמם על המזבח.

אבל, עשירית האיפה, דלאו מיני דמים נינהו, הרי אי לא כתיב קרא "מחטאתו" גבי עוף, הוה אמינא כי מפריש מעות לקינו עבור התורים או בני היונה ומיעני — לא מייתי ממעות אלו עשירית האיפה, משום דלאו מיני דמים הוא, ואינו דומה לעוף, אלא מייתי עשירית האיפה מן ביתיה, ממעות אחרים, והלין מעות דאפריש לצורך העוף — יפלו לנדבה לנדבת ציבור⁽⁸⁸⁾.

אהכי הדר כתיב קרא "מחטאתו" גבי עוף למימרא: דמחקדש דעוף נמי מייתי עשירית

88. הקשה הרש"ש, לפי דעת הר"ש שהובא לעיל, שיכול עני להביא קרבן עשיר לכתחילה, אם כן, מדוע נעניש עני זה, שיביא עשירית האיפה ומעות העוף ילכו לנדבה, ולמה לא יביא ממעות העוף את קרבנו מן התורים או מן בני היונה.

ותירץ העולת שלמה, על פי הפירוש שהבאנו בהערה 86 בשם רבינו גרשום, שהנידון כאן הוא, באופן שהפריש רק מקצת המעות לצורך העוף, ומוטב לו, להביא עשירית האיפה מביתו, ומקצת המעות שהפריש כבר, יהיו לנדבה, ולא יצטרך להוסיף עוד מביתו כדי להשלים לדמי תורים.

ודל הוא [ואף על פי שאם הביא בהמה, יצא, כמבואר לקמן [כח], מכל מקום מצותו להביא מן העוף לכתחילה]. אבל בסיפא, שכבר לקח בהמה לחטאתו, מאחר שכבר נקבע קרבנו להיות קרבן בהמה, אף על פי שיכול הוא להביא עוף, הואיל והעני [והבהמה שהפריש לחטאתו אינה ראויה עוד להקרבה, יעויין בפירוש הראב"ד קינים ב ה], מכל מקום אם ירצה, יכול הוא להביא בהמה לחטאתו.

ובעיקר נידון זה, הר"ש [נגעים יד יב] כתב, שעני יכול להביא קרבן עשיר אפילו לכתחילה, ותבוא עליו ברכה.